

Střítecký, Jaroslav

Karafiát, Jan (editor)

K lidu blíž, s lidem výš

In: Střítecký, Jaroslav. *Studie a stati*. 2. Karafiát, Jan (editor). Vydání první
Brno: Masarykova univerzita, 2020, pp. 310-312

ISBN 978-80-210-8879-5 (1. sv.); ISBN 978-80-210-9569-4 (online ; pdf)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/142507>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

K LIDU BLÍŽ, S LIDEM VÝŠ

Dnes ponecháme stranou historistní velkovyprávění, jimž se dříve říkávalo filosofie dějin. Stranou ponecháme obrazné komunity, ona MY definovaná tím, že nejsme jako ONI, jimž se říkávalo národy, rasy nebo pohané a všelijak jinak. Nejzábavnější bývala taková členění lidského rodu, když silou fantazie rázovala napříč dějinami. Tak kupříkladu někteří ideově vyspělí němečtí vědátoři pokládali Chetity za předky Germánů, jelikož rovněž hojně jídávali vepřové (tedy Chetitě, nejen němečtí učenci), což stimulovalo inteligenční i charakterový rozvoj rasy. Naproti tomu Židé a po nich muslimové a někteří národové další se vepřovému úzkostlivě vyhýbali, protože zůstali zvířecky bezcharakterními a nestali se inteligentními, nýbrž pouze lživými.

Abyste si nemysleli, že nemám rád Němce, připomenu, kterak Ján Kollár objevil, že Etruskové pravděpodobně byli Slovany. Případl na to vcelku přirozeně, ani vepřové k tomu nepotřeboval. Slované přece museli být u vzniku něčeho tak velikého, jako byla Říše římská. Navíc si podobně jako někteří jiní vlastenci povšiml, že starověcí Řekové se povahově podobali Němcům: stále se mezi sebou hádali, a při tom nepřestavně filosofovali. Odtud rozhodnutí pro Etrusky, pro Řím, jenž se při troše obraznosti již jen rozlohou svého impéria víc podobal tam tomu dubisku.

Chtěl jsem říci, že dnes se podíváme na ověřitelné věci jednotlivé, konkrétní. Zarazila mne osobní vzpomínka. Dávno, dávno již tomu, co rád vídával jsem libé líce mladičké přítelkyně, která si myslela, že je buddhistka. Vztah byl natolik důvěrný, že občas bývala svědkem, kterak jsem nástrojem k tomu určeným zaplácl mouchu. Vždy křičela: „*Vrahu!*“ A rozeštkala se, že ubohá muška již nenajde svého mušáčka. Jak věděla, že jsem zabil samičku a ne samce? S konkrétním, vidno, žertovat neradno. Sám Georg Wilhelm Friedrich Hegel snad již proto pokládal

konkrétní za abstraktní a naopak, ač mu matka jeho syna zabíjení much nevyčítala a jeho legitimní choť nevyčítala mu ani toho syna.

Když Jaroslav Hašek shrnuje Švejkovy dojmy z polního oltáře feldkuráta Katze, píše, že z dálky to vše vypadalo, jako když vlak vjíždí do nádraží. Můj nápad, zamýšlet se tentokrát nad konkrétním, se též rozpadl hned v počátku, přece jen mi však připomněl mezinárodní melu, kterou jsem zažil ve Vídni za předsednictví Rakouské republiky v EU. Konala se v konferenčních prostorách na Josefském náměstí, jednom z nejkrásnějších a stylově nejčistších v Evropě. Všichni si vyčítali všechno, až se to ustálilo na angličtině. Říkali veliká slova o nezadatelných lidských právech a říkali je pod praporem francouzským, pod nímž právo znamená především vzájemnou občanskou rovnost. A také stesk po časech, kdy pruský král Friedrich II. zvaný Veliký si při bohoslužbách čítával lechtivé francouzské romány a němčinu pokládal za jazyk dobrý leda pro koně, po časech, kdy v Rusku každý, kdo za něco stál nebo na to alespoň aspiroval, parloval po francouzsku, takže i protinapoleonský veleromán Lva Nikolajeviče Tolstého je tak prosycen francouzštinou, že bez poznámkového aparátu byl by čitelný obtížně, leda s francouzsko-českým (ruským atd.) slovníkem.

Rovnoprávnost zmizela a každý, kdo se náhodou zrození dostane k mateřštině anglické, je silně privilegován, jelikož umí světový jazyk a žádnému jinému se učit nepotřebuje. Ve vřavě zaniklo, že většina Angličanů, která neměla čest absolvovat elitní školy, beztak anglicky neumí. Zato se vynořil nápad spravedlivého řešení: v EU by se mělo komunikovat latinsky! Všichni byli by si rovni v tom, že latině museli by se naučit. Po staletí to přece v Evropě alespoň za účely komunikačními docela dobře fungovalo. A spravedlivě, anacionálně. Vždyť nacionalismy evropské vznikly alespoň částečně z nezvládnuté delatinizace universit a státní správy. Proti skeptickým škarohlídům hned argument, že Vatikán disponuje slovníky s odborně vytvořenými ekvivalenty reálií moderních, supermoderních, ba snad i postmoderních.

Rázně se kupodivu neozvali Britové nebo hostující Američané, nýbrž Němci, ti takzvaní Západní. Argumentovali lidovládou. Zrušení latiny prý bylo a je u nich vnímáno jako jeden z významných kroků demokratizace nejen politické, ale i sociální. Vše samozřejmě bytostně demokratickým: kdo chce, latinsky se učit může, nikdo však nemusí, ani medicí prý ne.

Vzpomněl jsem si, jak jen několik dní předtím mne U svaté Anny vlídná internistka na chvíli přestala zkoumat, vzala telefon a v odpověď začala do něj křičet, že ten mladý vůl (zřejmě nově nastoupivší kolega, který se v naší zemi latině povinně učit musel) neumí latinsky ani skloňovat.

Vzpomněl jsem si na jednu z posledních povídek významného německého spisovatele Alfreda Andersche (1914–1980). Jmenovala se *Katův otec* a pojednávala o tom, kterak otec Heinricha Himmlera, středoškolský profesor řečtiny a latiny, tyransky vyšťval studentíka Andersche z gymplu. Brněnský rodák prof. Baier z Kostnice mi vyprávěl, jak jejich třídu ve škole na Johannissgasse (dnes Jánská),

vystrašenou hřměním dělostřelby, uklidňoval jejich latinář a řečtinář poukazem, že nadchází vzácná chvíle, kdy všichni mohou prožít něco podobně velkolepého jako hrdinní Řekové v bitvě u Thermopyl. S tím jsme my, sympatizanti nové a demokratizující latinizace nepočítali. Bohužel je to tak: přirozenou a užitečnou autoritu klasických jazyků nebo matematiky namnoze vystřídala autorita zupácká.

Snad i proto vzdělání tak podivně zlidovělo a latina stala se znakem nelidového světa. V běžné představitosti s ní u nás bývají spojováni už jen lékaři, a to i ti, kteří nejistě skloňují. Ani na klerus není ve věci jazyků klasických již ten pravý spoleh – i když to by se, doufejme, mohlo zlepšit a prý již zlepšuje. Jistě nemusím připomínat, že nejde jen o klerus katolický.

Jsou i další znaky zlidovění, táhlo mi hlavou. Kromě voleb například automobilismus. Zastara si člověk musel dát pozor na panský kočár. Dnes může přejet kdokoli kohokoli. Tak jako po internetu může kdokoli kohokoli pomlouvat. Tak, jako jen s novým typem mobilu můžete žít naplno, aniž byste k tomu potřebovali trojrozměrnou krasavici či provozuschopně urostlého juna...

Z nepříteliš povzbudivého snění vytrhlo mne, že vřava přestala, jako když utne. K řečníšti vystoupil bezvadně oblečený a nápadně svěží čtyřicátník, expert z Bruselu, a v několika jazycích pravil: „*Uklidněte se, dámy a pánové. Do dvaceti let se všichni budete učit čínsky.*“